

GEERT VAN KEULEN

GEERT VAN KEULEN: BIOGRAFISCHE GEGEVENS

Geert van Keulen (*11 oktober 1943 te Amsterdam) studeerde compositie bij Robert Heppener, instrumentatie bij Hans Henkemans, orkestdirectie bij Anton Kersjes en David Zinman, en klarinet en basklarinet aan het Amsterdams Muzieklyceum.

Hij schreef werken voor een verscheidenheid aan bezettingen, waaronder de kameropera *Aan de Wannsee* (1986, libretto Louis Ferron) en werken voor blazers- en strijkersensembles (*Chords*, 1974, resp. *Armonia*, 1988). Voor het eeuwfeest van het Koninklijk Concertgebouworkest componeerde hij in opdracht *Tympan, pour grand orchestre* (1990). Zijn oeuvre bevat ook werken voor solo-instrumenten, zoals *Music for her*, voor piano, *Vioolconcert* en *Fingers* voor tenorsaxofoon en orkest.

Van Keulen is sinds 1966 basklarinettist van het Koninklijk Concertgebouworkest. Als leraar compositie en instrumentatie was hij van 1978 tot 1994 verbonden aan het Conservatorium van Amsterdam.

GEERT VAN KEULEN: BIOGRAPHICAL NOTES

Geert van Keulen (*11 October 1943 in Amsterdam) studied composition with Robert Heppener, instrumentation with Hans Henkemans, orchestral conducting with Anton Kersjes and David Zinman, and clarinet and bass clarinet at the Amsterdam Music Lyceum.

He has written a great variety of works, including the chamber opera *Aan de Wannsee* (1986; libretto by Louis Ferron) and works for both wind and string ensembles (*Chords*, 1974 and *Armonia*, 1988, respectively). For the centennial celebrations of the Royal Concertgebouw Orchestra he was commissioned to write *Tympan, pour grand orchestre* (1990). His oeuvre also includes works for solo instruments, such as *Music for Her* for piano, *Violin Concerto*, and *Fingers* for tenor saxophone and orchestra.

Van Keulen has been the Royal Concertgebouw Orchestra's bass clarinetist since 1966. From 1978 until 1994 he taught composition and instrumentation at the Conservatory of Amsterdam.

Als het meest fascinerende en geheimzinnige element in muziek beschouw ik de samenklank, de harmonie: hoeveel méér zijn twee gelijktijdig klinkende tonen dan twee losse tonen, en een derde toon opent weer geheel nieuwe perspectieven.

De indifferentie van de seriële samenklank, maar vooral de willekeurig klinkende samenklankverbindingen in deze en daarmee verwante technieken, hebben mij altijd als de grootste tekortkoming van deze stijl gestoord.

Ik wil niet alleen een muziek schrijven die haar muzikale betekenis aan vorm, ritme, melodie en klankkleur ontleent, maar vooral één die opnieuw inhoud geeft aan harmonische samenhang, evenwel zonder reeds betreden paden opnieuw te begaan.

Geert van Keulen

In music, the most fascinating and mysterious element to me is consonance, harmony: two tones sounding simultaneously are so much more than two single tones, and a third tone offers completely new vistas again.

The indifference of consonance in serial music, and especially the arbitrariness of the consonances, in this and related techniques have always appeared to me to be the greatest shortcoming of the style.

I want to write music which derives its musical meaning not only from form, rhythm, melody and timbre, but especially music which gives new content to harmonic coherence without treading any well-trodden paths.

Geert van Keulen

GEERT VAN KEULEN: AVANTGARDE KAN NIET ZONDER TRADITIE

Onmiddellijk vallen aan Geert van Keulens muziek de voorkeur voor rijke samenklank op, de gedifferentieerde instrumentatie met uitgesproken aandacht voor het lage register, en een dikwijls snelle ritmische pulsering, die zich uit als een nerveuze voorgrondstasis bij traag verschuivende toonvelden. Zijn muziek is er ook een van contrast en dubbelzinnigheid. In het *Vioolconcert* verschijnt, pal na de helderheid van deel 1, een extreem donker geï nstrumenteerde muziek als overdrijving van 'Nocturne', de naam van deel 2. In de vaak complexe akkoord-opeenvolgingen van *Terze* en *Tympan*, beide voor orkest, is het mogelijk allerlei vluchtige gelijkenissen met tal van muziekstijlen te horen, terwijl men die gelijkenis vaak niet precies kan benoemen. *Scena*, voor koor en orkest, speelt met dubbelzinnigheid als metafoor - bij het feestmaal dat in de tekst centraal staat, zijn de gerechten niet wat zij lijken.

Met zijn fascinatie door akkoorden neemt Van Keulen een bijzondere plaats in. Waar veel tijdgenoten zich in de loop van de jaren zeventig en tachtig hebben georiënteerd op het melodische, het eenstemmige, het heterofone, zijn bij deze componist zelfs de plaatsen waar de muziek melodischer en contrapuntischer wordt, nog steeds gebaseerd op een achtergrond van samenklank.

Van Keulen heeft een duidelijk besef van de historische dimensie van zijn componeren. Hij wil zich niet ophouden met een herhaling van wat al gecreëerd is. Dat betekent echter niet dat hij zich, in een modernisme van ontkenning, afwendt van historische stijlen. Voor vernieuwing, zo is zijn standpunt, is het nodig zich te bezinnen op het verleden; avantgarde kan niet zonder traditie. In zijn werk is in toenemende mate een onderlinge afstemming te vinden van de belangrijke gegeven-heden en tendensen waarmee een eigentijdse westerse componist zich geconfronteerd ziet: kennis van zo'n 300 jaar westerse muziekgeschiedenis met daarin als belangrijke uitdagingen en inspiratiebronnen de harmonische tonaliteit, het serialisme, toevals-aspecten in het componeren, en het huidig besef van de gelijktijdigheid van muziek-stijlen.

Geert van Keulens muziek is er een met een betoog, een 'verhaal'. Het vertellen van dit muzikale verhaal geeft de componist niet uit handen. Dat betoog is niet het toevallig resultaat van een of ander mechanisme waarbij bijvoorbeeld reeksen op elkaar inwerken.

De globale opzet van het muzikale verhaal heeft de vorm van een spannings-verloop. Dat kan heel goed traditionele trekken vertonen, zoals bij *Tympan* waarin zich een inleiding, een snel, een langzaam en een snel deel laten onderkennen, en een coda, dit alles met texturele, orkestrale en dynamische crescendi. Wat zich in de bedding van dat spanningsverloop beweegt, toont een heel andere kant van Van Keulens componeren: de verwerking van seriële toevalsaspecten.

Na lessen bij Robert Heppener (compositie) en Hans Henkemans (instrumentatie) ontwikkelde Van Keulen als autodidact zijn componeren verder met een onderzoek

naar het serialisme. Dit heeft zijn weerslag gekregen in o.a. *Chords*. Ook toen al resulteerde dit niet in totaalserialisme. In de wijze waarop bijvoorbeeld Boulez te werk ging, was Van Keulen zeker geïnterigeerd door een strenge omgang met reeksen, maar nog meer door de vrijere hantering ervan in de vorm van inleidingen, commentaren, overgangen, contrasten. Dat is nog steeds opvallend aan zijn werk-wijze: geen blind volgen van een systematiek, maar ermee spelen ten gunste van een muzikale retorica. Zelfs 'fouten' bij het schrijven kunnen een creatieve rol spelen; zij worden tenminste niet noodzakelijkerwijs 'verbeterd'. De componist ziet het creatieve proces als een afbeelding van de schepping als geheel, waarin ook nieuwe mogelijkheden kunnen verschijnen als resultaat van 'vergissingen' en uitzonderingen.

Als samenklankbasis voor zijn meer recente muziek hebben concrete gegevens gediend die stammen uit de tonale traditie: de stemming van de viool, de vinger-zetting op de viool in de vorm van diatonische tetrachorden (in het *Vioolconcert*), en een voorkeur voor tertsen in de samenklank. Deze gegevens worden door *random*-aspecten in reeksmechanismen zodanig bewerkt, dat er series complexe akkoorden ontstaan. Hierin wordt diezelfde tonale traditie, verstrooid door complexiteit en vertekening, tegelijk tot voorwerp van afstand - Van Keulens muziek *is* niet tonaal - en tot een caleidoscopische herinneringsmogelijkheid.

Rokus de Groot

GEERT VAN KEULEN: NO AVANT-GARDE WITHOUT TRADITION

The first things that strike one about Geert van Keulen's music are his preference for rich sonority, a differentiated instrumentation with a marked attention to the lower register, and very often a fast rhythmic pulse, which expresses itself as a nervous foregrounded stasis within slowly moving tone fields. His music is characterized by contrast and ambiguity. In the *Violin Concerto*, e.g., the clarity of the first movement is immediately followed by extremely darkly orchestrated music, in exaggeration of the title of this second movement, 'Nocturne'. In the complex chord sequences of *Terze* and *Tympan*, both for orchestra, a number of casual resemblances of various musical styles can be heard, even though these resemblances cannot be pinpointed. *Scena*, for chorus and orchestra, plays upon ambiguity as a metaphor - at the banquet on which the text focuses the dishes are not what they appear to be.

With his fascination for chords Van Keulen takes up a unique position. Where many of his contemporaries have oriented themselves towards melody, unison and heterophony in the seventies and eighties, his music, even where it becomes more melodic and contrapuntal, is based on chordal thinking.

Van Keulen has a clear understanding of the historical dimension of his work. He does not want to concern himself with repeating what has already been created. This does, however, not mean that he shies away from historical styles, in a modernism of denial. In his view innovation requires a reflection on the past; there is no avant-garde without tradition. His work shows an increasing attention to the attuning of the most important themes and tendencies any contemporary Western composer is confronted with: a knowledge of 300 years of Western musical history, offering as its major challenges and sources of inspiration: harmonical tonality, serialism, aspects of chance in composing, and the present-day understanding of historical and global musical styles as a simultaneity.

Geert van Keulen's music manifests a rhetoric, a 'story'. The composer does not leave the telling of this musical story to anyone or anything else. It is not the accidental result of some sort of mechanism in which, for instance, series interact with one another.

The overall set-up of the musical story takes the form of a development of tension. This may well have traditional traits, as in *Tympan*, where an introduction, a fast, a slow, a fast movement and a coda can be discerned, combined with textural, orchestral and dynamic crescendi. The material on which this development of tension works shows another side of Van Keulen's composing: the processing of serial and chance aspects.

After his studies with Robert Heppener (composition) and Hans Henkemans

(instrumentation) Van Keulen developed himself further as a self-taught composer by investigating serialism. This had its repercussion in works like *Chords*. Even then it did not result in a total serialism. Van Keulen was certainly interested in the strict way in which, for instance, Boulez used series, but even more in a free use of them, in the form of introductions, commentaries, transitions and contrasts. This is still a striking characteristic of his work: he does not blindly pursue a system, but adopts a more playful approach, favouring musical rhetoric. Even 'mistakes' in writing can play a creative role; they are not necessarily always 'corrected'. The composer sees the creative process as an image of the creation as a whole, in which new options offer themselves as a result of 'errors' and exceptions.

The basis of the chordal writing in his more recent music is formed by the concrete data stemming from tonal traditions: the tuning of the violin, the fingering of the violin by means of diatonic tetrachords (in the *Violin Concerto*) and a preference for thirds in chords. These data are treated by means of serial mechanisms - with the randomness typical to them - in such a way that they result in series of complex chords. Thus the tonal tradition itself, dispersed by complexity and distortion, at the same time becomes the object of distancing - Van Keulen's music is *not* tonal - and offers a kaleidoscopic opportunity for reminiscence.

The oeuvre of this composer is characterized by continuity. The development of his current harmonic thinking can be followed step by step from the *Violin Concerto*, which has proven to be a key work. *Trompeau*, written for the Maarten Altena Ensemble, is based both on Machaut's *Ma fin est mon commencement* and the final chorale of *Tympan*. *Tympan* itself contains fragments from *Terze*.

Geert van Keulen's music originates from the tension between a marked inclination towards a strict system based on a minimum of data, and the joy of making an intuitive compositional interpretation of it, in a manner which is freely fed by preferences within the great wealth of Western music.

Rokus de Groot

(transl.: Herman te Loo)

COMPOSITIONS

Chamber music

Souvenir nostalgique (1973)

A Pastiche

for flute, violin, viola and cello

duration: 7'

Music for her (1975, rev. 1979)

for piano

duration: 4'

Onkruid [Weeds] (1979)

for 5 violins and piano

duration: 5'-10'

commissioned by the Johan Wagenaar
Foundation

Onkruid [Weeds] (1981)

for 11 instruments

ob cl fg sax-a sax-t h trp trb pf vl vc

duration: 5'

Kwartet (1987)

for saxophone quartet

duration: 7'

commissioned by the Johan Wagenaar
Foundation

Twelve Studies for Flute Solo (1990)

duration: 30'

publ.: BvP

Fingers (1991)

for tenor saxophone and piano

(orig. for tenor saxophone and orchestra)

piano score by Srdan Dedic

duration: 17'

Harmoniemusik (1993-1994)

for wind octet

2ob 2cl 2fg 2h

duration: 14'

commissioned by the Netherlands Wind
Ensemble & FCM

Skin (1995)

for flute/piccolo, bass clarinet and piano

duration: 12'

FCM

Trompeau (1995)

rec cl-b trb vl cb g-el perc pf sopr-m

duration: 4'

commissioned by the Maarten Altena En-
semble

Herz (1996)

for violin and piano

duration: 15'

FCM / instigated by Het Concertgebouw
N.V.

Gearbox (2000)

for reed quintet

duration: 16'

for Calefax Reed Quintet

*Supertrack, a symphony for saxophone
quartet solo* (2000)

duration: 24'

Orchestra/chamber orchestra/large ensemble

Confused Winds (1972)

for wind instruments, percussion and strings

2233 sax-a 4221 perc str

duration: 3'

Interchromie (1973)

for 15 wind instruments

0332 3220

duration: 4'

Souvenir nostalgique (1973-1974)

A Pastiche

version for string orchestra

(orig. fl vl vla vc)

duration: 7'

Chords (1974)

for 15 wind instruments

2ob eh 2cl cl-b 2fg 3h 2trp trb trb-b

duration: 10'

commissioned by the Amsterdam Arts Fund

Sonatas (1977)

for large orchestra

4443 6431 4perc pf str(12.12.8.8.4.)

duration: 10'

commissioned by the Buma Fund

Cors et cordes (1978)

for bassethorn and chamber orchestra

basset-hn-solo 2eh 2h cemb

str(6.6.4.4.2.)

duration: 9'

commissioned by the Johan Wagenaar Foundation

Armonia (1988)

for string orchestra

duration: 10'45"

Koraal [Chorale] (1980)

for orchestra

3333 4330 hp pf str(min.16.16.12.8.6.)

duration: 10'

commissioned by the Dutch Government

Wals [Waltz] (1979-1980)

for 12 instrumentalists

2panfl 2sax 2perc 2pf 2el.pf 2g-b

duration: 20'

commissioned by the Amsterdam Arts Fund

Wals [Waltz]

for wind band (2 orchestras) (1981, rev. 1983)

duration: 15'

commissioned by the Amsterdam Arts Fund

Violin Concerto (1982)

vl-solo 3343 sax-s sax-a 2220 2perc

el.org hp str(without violins)

duration: 22'

commissioned by the Dutch Government

Double sur cors et cordes (1984)

for bass clarinet and chamber orchestra

cl-b-solo 2eh 2h cemb str(6.6.4.4.2.)

duration: 9'

Sinfonia (1984)

for orchestra

3333 4331 4perc hp str

duration: 14'

FCM

commissioned by the Amsterdam Arts Fund at the occasion of the Royal Concertgebouw Orchestra's centenary cele-

bration

Toccata and Aria (1988)

for 2 double basses, 18 wind instruments
and percussion

2cb-solo 2243 2221 2perc

duration: 12'

commissioned by the Amsterdam Arts
Fund

Terze (1989)

for orchestra

2222 2210 2perc pf str(8.6.5.4.2.)

duration: 11'

commissioned by NOS Broadcasting
Company

Tympan, pour grand orchestre (1990)

5454 6551 timp 4perc vibr pf synth 2hp
str(18.18.14.12.8.)

duration: 19'

commissioned by the Royal Concertge-
bouw Orchestra at the occasion of the
centenary celebration & FCM

Fingers (1991)

for tenor saxophone and orchestra

sax-t-solo 2222 2210 2perc pf str

duration: 18'

commissioned by VARA Radio & FCM

Träff (1995)

for double wind quintet, double-bass cla-
rinet and double bass

duration: 13'

commissioned by Musik i Uppland (Swe-
den)

Gestel [System; Constitution] (1996)

for ensemble

fl 3sax h 3trp 3trb pf cb

duration: 9'

FCM for Orkest De Volharding

Tracks (1998)

for saxophone quartet and orchestra

4sax-solo 3230 4330 5perc vibr g-b pf str

duration: 25'

FCM for the Raschèr Saxophone Quartet

Hoorconcert (2001)

for horn and orchestra

for Jacob Slagter and the Royal Concert-
gebouw Orchestra

Ms.

Vocal music

Op een paar uren (1964)

for tenor, flute, bass clarinet, violin, viola and harp

text (Dutch): Hans Lodeizen

duration: 5'

Scena (1983, rev. 1989)

for mixed choir and orchestra

4-part mixed choir 3344 sax-s sax-a 4331

hp 4-5perc str

text: after Petronius, *Satyricon*

duration: 18'

FCM

Trieste, Three Poems by James Joyce

(1984, rev. 1987)

for soprano and 8 instrumentalists

sopr-solo fl cl hp vibr mand g vl cb

duration: 15'

commissioned by the Amsterdam Arts Fund

Der Walzer von dem Mann der wenig

wusste [The Waltz of the Man who knew only little] (1987)

A theatre concert for children and adults for recitant, baritone and baritone saxophone

text: Pauline Mol; German transl. by Dagmar Schmidt and George Podt

duration: 45'

commissioned by the Baron de Vos van Steenwijk Fund

Klokken [Bells] (1991)

for choir and school orchestra

4-part mixed choir 2rec 2222 2220 hp

synth vibr perc g-b str

duration: 8'

commissioned by the Johan Wagenaar Foundation

Mélange sableaux (1999)

for mezzo-soprano and ensemble

sopr-m rec cl(-b) trb vibr g pf vl cb

text: Erik Satie

duration: 5'

Vijf Enquist-liederen (1999)

for soprano and string quartet

text: Anna Enquist

commissioned by De IJsbreker

duration: 14'

Opera

Aan de Wannsee / Am Wannsee [At the Wann Lake] (1986)

chamber opera for mezzo-soprano, baritone, ensemble and tape

ensemble: cl(A B^b E^b cl-b cl-cb) h 2perc

pol.synth 2vl vla vc

libretto (Dutch): Louis Ferron; German version by H. Schneeweiss

duration: 90'

commissioned by Operatief & FCM

Arrangements

Modest Musorgsky - Lieder und Tänze

des Todes, adapt. for low voice and 11

players (1977)
low voice fl/fl-a ob eh cl/cl-b fg fg-c 2h
vc cb
duration: 18'

Johan Wagenaar - De schipbreuk [The Shipwreck], arr. for soloists, choir and orchestra (1989)
Ms.

Modest Musorgsky - Pictures at an Exhibition, arr. for large wind ensemble (1992)
3453 4431
duration: 32'
commissioned by the Netherlands Wind Ensemble

Tangos by S. Wolpe, E. Schulhoff, H. Grosz, arr. for ensemble (1993)
cl cl-b sax-a trp trb hp pf vl vc
Ms.

Modest Musorgsky - Ohne Sonne, arr. for bass and ensemble (1994)
bass-solo fl/fl-a ob/eh cl/cl-b fg/fg-c 2h
vc cb
duration: 20'
commissioned by the Netherlands Wind Ensemble

Victor Ullmann - Sechs Lieder nach Gedichten von Albert Steffen, Op. 17 (1937), arr. for soprano and chamber ensemble (1994)
sopr-solo fl/pic ob(eh) cl cl-b fg h cel hp
2vl vla vc cb
duration: 14'
commissioned by NCRV Radio
publ.: Schott

Modest Musorgsky - Kinderstube, arr. for soprano and chamber ensemble (1995)
sopr-m-solo 2fl ob/eh 2cl 2fg 2h trp trb
vc
duration: approx. 30'
commissioned by the Netherlands Wind Ensemble
Ms.

Sergey Prokofiev - 5 Sarcasms (1995)
arr. for De Volharding
fl 3sax h 3trp 3trb pf cb
duration: 15'
commissioned by De Volharding
Ms.

Von Hannenheim Lieder (1999)
arr. for high voice and ensemble
high 2023 1110 perc harm pf 2vl 2vla vc
cb
duration: 15'

Leoš Jáná_ek - Zápisník zmizelého [Tagebuch eines Verschollenen] (1919), arr. for orchestra (1999)
duration: 34'
Ms.

COMPACT DISCS

Gestel
Orkest De Volharding, cond. Jurjen Hempel
* CV95

Herz
Isabelle van Keulen, violin, Ronald Brautigam, piano
*NM Classics 92043

Modest Mussorgsky - Kinderstube, Ohne Sonne, Lieder und Tänze des Todes
Sergei Aleksashkin, baritone, Larissa Gogolovskaja, mezzo-soprano, Netherlands Wind Ensemble cond. Alexander Veder-nikov
* CV80

Quartet
Syrinx Saxophone Quartet
'Waves'
*Erasmus WVH 164

Quartet
Aurelia Saxophone Quartet
*NM Classics 92053

Quartet
Rijnmond Saxofoonkwartet
*BVHaast CD 8804

Sonatas
Royal Concertgebouw Orchestra, cond. Lucas Vis
*CVCD 10

3 Tangos
The Ebony Band, Amsterdam, cond. Werner Herbers
'Erwin Schulhoff, Ensemble works, vol. I'
*Channel Classics CCS 6994

Trompeau
Maarten Altena Ensemble
*NM Classics 92063

Tympan
Armonia
Scena
Violin Concerto
Royal Concertgebouw Orchestra, cond. Riccardo Chailly; Netherlands Radio Choir & Netherlands Radio Philharmonic, cond. David Porcelijn; Vera Beths, violin & Omroep Orchestra, cond. Geert van Keulen
'Composers' Voice Highlights'
*CV 33

FCM: commission, stipend or other kind of financial support by the Fund for the Creation of Music, Amsterdam

BvP: Broekmans & van Poppel, Amsterdam

Schott: B. Schott's Söhne, Mainz

Ms.: manuscript

CV or CVCD: Composers' Voice compact discs (Donemus)

ISBN 90-74560-18-0

© Donemus/Rokus de Groot, Sept. 1995

Photo: Marco Borggreve

price Dfl. 5,00

4 (4.01)